

Samenwerken aan
kansrijk & betaalbaar
onderwijs

onderwijs
kansrijk & betaalbaar
samenwerken aan

Kostenbewust onderwijs en een bewust solidariteitsfonds in basis – en secundair onderwijs

20 oktober 2023

Wie zijn wij?

vzw Krijt

Huidevettersstraat 165
1000 Brussel

www.vzwkrijt.be

Samenwerken aan
kansrijk & betaalbaar
onderwijs

Marianne van den Bremt

Ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting

marianne.vandenbremt@vzwkrijt.be

Colette Victor

Coördinator & trajectbegeleider

colette.victor@vzwkrijt.be

Agenda

Wat doet Krijt?

Quiz: armoede & onderwijs

Communicatie

Kostenbeleid secundair & basis

Solidariteitsfonds

Wat doet vzw Krijt?

Wat doet Krijt?

vzw Krijt

Huidevettersstraat 165
1000 Brussel

www.vzwkrijt.be

Samenwerken aan
kansrijk & betaalbaar
onderwijs

Armoede- en kostenbewust beleid

Basis en secundair onderwijs

Vlaanderen en Brussel

Sinds 2017

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Doelstellingen

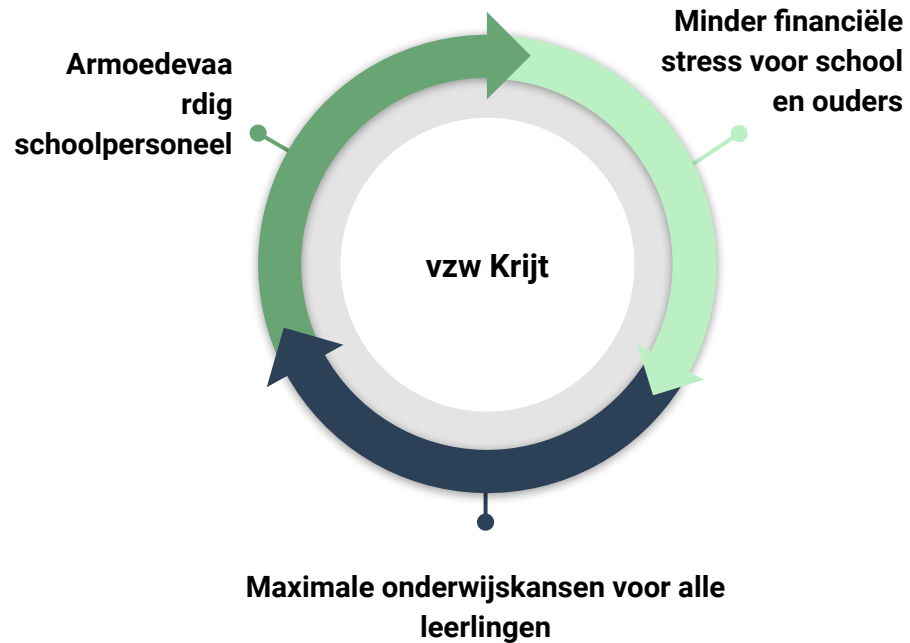
vzw Krijt

Huidevettersstraat 165
1000 Brussel

www.vzwkrijt.be

Samenwerken aan
kansrijk & betaalbaar
onderwijs

Krijt in Gent

Onderwijscentrum Gent (Team Onderwijsontwikkeling)

Joke Blomme

Gsm. 0473/69.87.96

| E-mail joke.blomme@stad.gent

krijt.be

Samenwerken aan
kansrijk & betaalbaar
onderwijs

Schooljaren 23-24 & 24-25

9 Krijt-trajecten

Enkel SO

Traject verspreid over 2 jaar i.p.v. 1

3 plaatsen over

De grote armoede & onderwijs quiz

QUIZ

slido

**Hoeveel procent van de
Vlaamse bevolking leefde in
2022 onder de armoedegrens?**

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

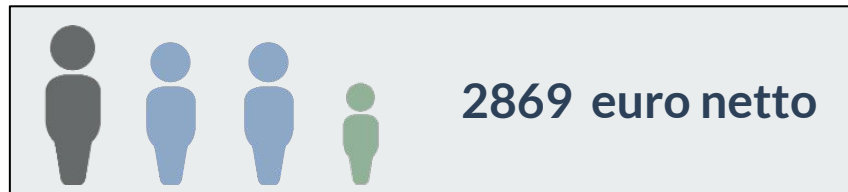
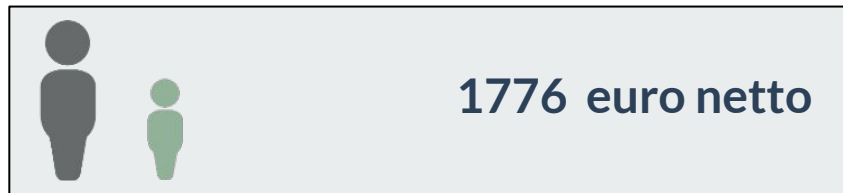
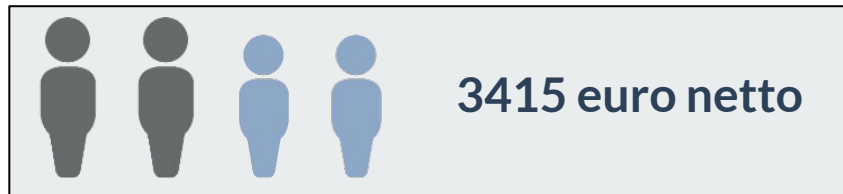
Hoeveel moet een gezin (2 volwassenen, 2 kinderen >14 jaar) maandelijks minimaal ontvangen om niet het risico op monetaire armoede te lopen?

① Click **Present with Slido** or install our [Chrome extension](#) to activate this poll while presenting.

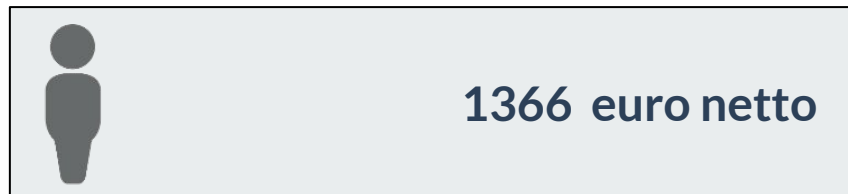
Armoederisico: onder de armoedegrens

60% van het mediaan huishoudinkomen
van de hele bevolking

AANGEPAST per
GEZINSSAMENSTELLING

leefloon : 1.674 + groeipakket: ≈ 828 = 2.502 euro

slido

**Hoeveel mensen in
Oost-Vlaanderen leefde in
armoede in 2022? (Volgens
Opgroeien.be)**

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

**Hoeveel kinderen in de stad
Gent groeien op in armoede?
(Volgens Opgroeien.be)**

① Start presenting to display the poll results on this slide.

Risico op armoede en Sociale uitsluiting

11,2 % inwoners Vlaams Gewest

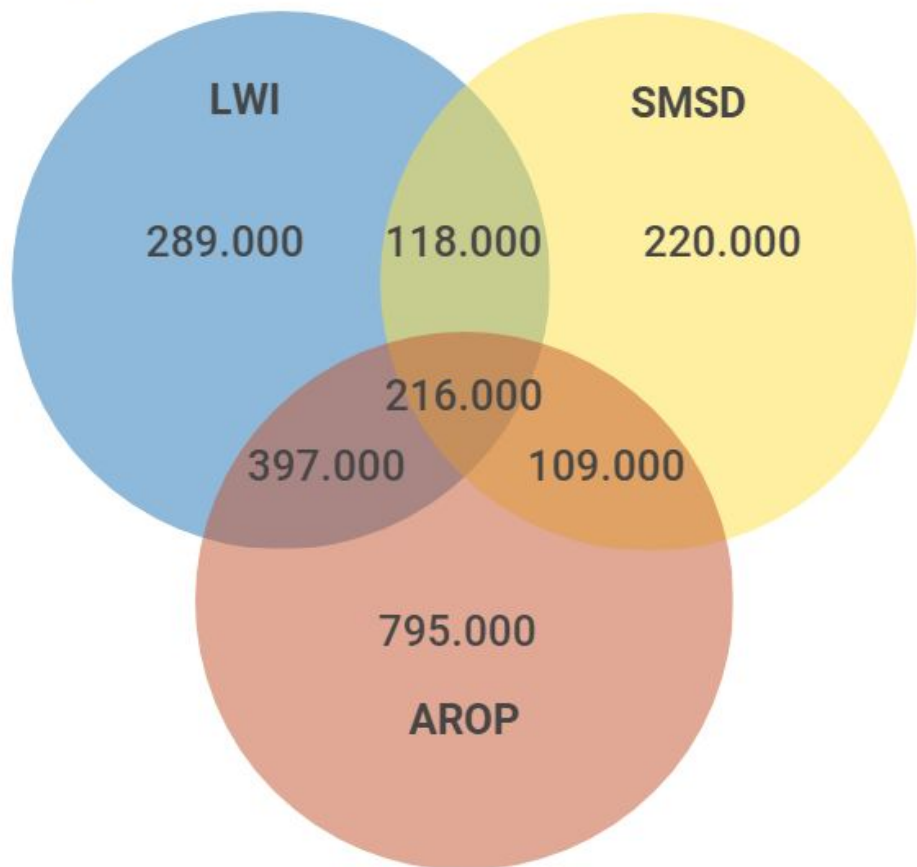
740.000 mensen

18,7% inwoners België

2.144.000 mensen

Personen geconfronteerd worden met **minstens één** van de 3 volgende armoederisico's:

1. **monetaire armoede:** leven in een huishouden met een inkomen onder de armoededrempel
2. leven in een huishouden met **ernstige materiële en sociale deprivatie**
3. jonger zijn dan 65 jaar en leven in een huishouden met **zeer lage werkintensiteit**

Legende

LWI: personen in een huishouden met lage werkintensiteit

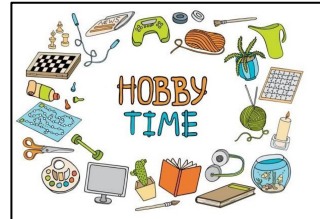
SMSD: geconfronteerd met ernstige materiële en sociale deprivatie

AROP: monetair armoederisico

(Ernstige) materiële en sociale deprivatie

5 of 7
items niet
KUNNEN
betalen

Kansarmoede Opgroeien.be (Kind en Gezin)

op basis van maandinkomen, opleiding,
stimulatie niveau, arbeidssituatie,
gezondheid en huisvesting van het gezin

Beringen	14,3 %
Bilzen	14,8 %
Bree	8,4 %
Dilsen-Stokkem	13,2 %
Genk	23,2 %
Hechtel-Eksel	10,9 %
Herk-de-Stad	7,8 %
Heusden-Zolder	20,3 %
Houthalen-Helchteren	14,7 %
Kinrooi	10,2 %
Lanaken	9,2 %
Leopoldsburg	22,1 %
Maaseik	15,2 %
Maasmechelen	24,9 %
Sint-Truiden	21,2 %
Tessenderlo	17,6 %
Tongeren	18,8 %

slido

Hoeveel procent van de laagopgeleide mensen in Vlaanderen leefde in 2022 van een inkomen onder de armoedegrens?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

Diploma belangrijke beschermende factor tegen risico op armoede en sociale uitsluiting

cijfers BELGIË

	hooggeschoold	laaggeschoold
risico op armoede en sociale uitsluiting	8,7%	36,8%

slido

Voor hoeveel kinderen in Vlaanderen is het onmogelijk om regelmatig deel te nemen aan vrijetijdsactiviteiten? (sport, muziek, jeugdbeweging)

① Click **Present with Slido** or install our [Chrome extension](#) to activate this poll while presenting.

slido

Hoeveel % van de kinderen in Vlaanderen die opgroeien in kansarmoede heeft een moeder die bij haar geboorte niet de Belgische nationaliteit had?

① Click **Present with Slido** or install our [Chrome extension](#) to activate this poll while presenting.

slido

Hoeveel % van de ouders in België met kinderen onder de 13 jaar is laaggeletterd?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

Laaggeletterdheid

Voor **10%** of 1 op 10 van de ouders met kinderen jonger dan 13 jaar is een eenvoudige taalopdracht moeilijk.

Bijvoorbeeld: een informatiebrief van de school van je kind lezen en begrijpen.

Voor **11%** of 1 op 9 van de ouders met kinderen jonger dan 13 jaar is een eenvoudige cijferopdracht moeilijk.

Bijvoorbeeld: je kind helpen om een percentage te berekenen.

Voor **12%** of 1 op 8 van de ouders met kinderen jonger dan 13 jaar is een eenvoudige ICT-opdracht moeilijk.

Bijvoorbeeld: je kind inschrijven voor een sportkamp via een digitaal inschrijvingsformulier.

slido

Hoeveel % van de mensen in België zonder baan, leven in armoede?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

**En van de mensen die wel
een baan hebben?**

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

Hoeveel % van de bevolking in België, met een laag inkomen, heeft zwakke of geen digitale vaardigheden?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

Barometer digitale inclusie KBS 2022

Heel wat Belgen plukken niet de vruchten van de digitalisering. Hun toegang tot hun rechten op het vlak van bv. onderwijs of gezondheidszorg wordt hierdoor belemmerd.

46% van de **Belgen** tussen 16 en 74 jaar is digitaal kwetsbaar

7% niet gebruiker / 39% zwakke digitale vaardigheden

18% van de Belgische huishoudens met een laag inkomen heeft geen internettoegang thuis

slido

**Hoeveel procent van de Belgen
beschikt enkel over een smartphone
om op internet te gaan?**

① Start presenting to display the poll results on this slide.

Schoolkosten

slido

Hoeveel betaal je maximaal per schooljaar voor een kind in de kleuterklas aan de school (= scherpe maximumfactuur)?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

Hoeveel betaal je maximaal per schooljaar voor een kind in de lagere school aan de school (=scherpe maximumfactuur)?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

Scherpe maximumfactuur

Wat zit hier in?

Activiteiten tijdens de schooltijd die niet strikt noodzakelijk zijn voor de eindtermen en ontwikkelingsdoelen:

- toneelbezoek, daguitstappen,
- sportactiviteiten, zwemlessen
- (behalve [1 schooljaar gratis zwemmen](#))
-

Materialen die niet strikt noodzakelijk zijn voor de eindtermen en ontwikkelingsdoelen. De school beslist welk materiaal, je kan niet zelf naar een goedkoper alternatief zoeken:

- Je moet het materiaal op school aankopen.
- De school vraagt specifiek materiaal, zoals een bepaald tijdschrift of een bepaald type map.

Materiaal dat een basisschool gratis moet voorzien

<https://onderwijs.vlaanderen.be/lijst-met-gratis-materiaal#gratis>

- Materiaal dat expliciet vermeld is in een eindterm: atlas, rekenmachine, passer, ...
- Hand- en werkboeken
- Schrijf- en tekengerief
- ICT- en multimedia materiaal
- Knutselgerief en bewegingsmateriaal
- Literatuur

⇒ Al het materiaal dat nodig is om de eindtermen te bereiken

slido

Voor wat dient de niet scherpe maximumfactuur van 480 euro gespreid over alle jaren van de lagere school?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

**Welke regel is er in het
secundair onderwijs om de
kosten beperkt te houden?**

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

Wat is de mediaankost voor een kind in het secundair onderwijs?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

Kosten secundair onderwijs

Cijfers: SONO, 2019

1ste graad

- 1207,35 euro (mediaan)

2de graad

- ASO: 1145,90
- BSO: 1062,04
- KSO: 940,19
- TSO: 1134,29

3de graad

- ASO: 1502,74
- BSO: 2216,36 (!)
- KSO: 1065,83
- TSO: 1377,08

Schooltoeslag

Vanaf schooljaar 2019-2020: onderdeel van het
groeipakket (participatietoelagen) -> automatisch
uitbetaald

Voorwaarden:

- Nationaliteit: in principe Belg zijn
- Pedagogisch: type onderwijs + aanwezigheid op school
- Financieel: gezinsinkomen + punten gezin + KI

Studiekosten ~ schooltoeslag

secundair onderwijs

Schooltoeslag 2019-2020	dekking schoolkosten (mediaan 2e graad)
minimumtoeslag: €233,75	21%
maximumtoeslag: €943,30	83%
uitzonderlijke toeslag: €1107,57	98%

Schooltoeslag 2019-2020	dekking schoolkosten (mediaan 3e graad)
minimumtoeslag: €233,75	16%
maximumtoeslag: €943,30	63%
uitzonderlijke toeslag: €1107,57	74%

Schooltoeslag

basisonderwijs

Schooltoeslag per jaar - Schooljaar 22-23

	Kleuteronderwijs	Lager onderwijs
Minimumtoeslag	€107,74	€125,41
Volledige toeslag		€195,04
Uitzonderlijke toeslag		€253,26

slido

Wat is het gemiddelde percentage onbetaalde schoolrekeningen in een secundaire school?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

Deelname aan meerdaagse uitstappen

in het secundair onderwijs

Opleiding moeder	Deelname %	Deelname% enkel ASO
Hooggeschoold	41,8	42,8
Middengespoold	38,9	32,6
Laaggeschoold	5,5	4

Het belang van communicatie bij een bewust kostenbeleid

Een bewust kostenbeleid op school

Leerkrachten en leerlingen betrekken

Duidelijke richtlijnen

Transparante communicatie

Secundair

Wie betrekken?

Kosten in kaart brengen (SO)

Leerkrachten

Welke kosten betaalt elke leerling van een richting?

Welke kosten zijn variabel?

- Werkstukken
- Type laptop
- Meerdaagsen tijdens een vakantie
- Verkoop tombola, wafels,...
-
- Tip: **Vakgroep kosten oefening**

Leerkrachten (SO)

Enkele resultaten in andere scholen n.a.v. vakgroep kosten oefening

- Ander oefenmateriaal voor kappersrichting
- Atlassen en woordenboeken worden aangekocht door de school
- Dubbele schooluitstap (een bestemming die twee keer werd bezocht) geschrap
- Dure rekenmachine vervangen door app op laptop

Leerkrachten & leerlingen (SO)

Kosten in kaart brengen:

Welke kosten moet een leerling thuis maken?

- Bepaald type kaften?
- Printen huiswerkopdrachten
- ...

Bevraag leerlingen

- Voorbeeld school: leerlingen moesten, tijdens het titularisuur, een bevraging invullen op papier.
- Per boek moesten ze aanduiden of ze dat regelmatig (1), af en toe (2), zelden (3) of nooit (4) gebruikten. En daarnaast moesten ze aangeven of ze ook veel kopies voor dat vak krijgen (gewoon ja / nee)
- Tip: zie goede praktijk voorbeeld van [Helighart Instituut Heverlee](#)

Richtprijzen op school (SO)

- Vaste prijzen per opleiding per jaar
- Vaste prijzen voor reizen en uitstappen = duidelijkheid voor ouders en personeel
- Reële kostprijs?

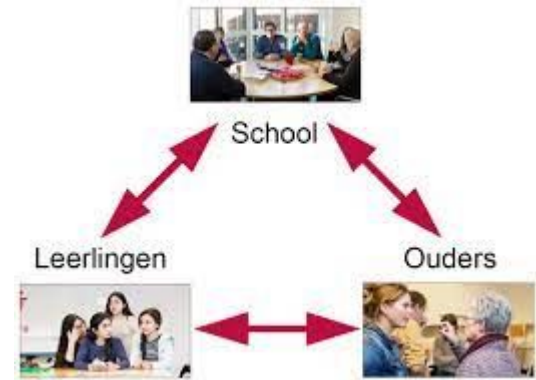

Duidelijke richtlijnen (SO)

Kostenbewust beleid vraagt duidelijke richtlijnen

Bijvoorbeeld:

- Schoolboeken maar voor 70% ingevuld -> zoeken naar alternatief
- Uitstappen: duidelijke link met de leerplannen
- Buitenlandse reis: waarom gaan leerlingen niet mee? En wat doen we hiermee?
- *Jaarlijks evalueren van schoolkosten in vakgroepen (concreet: 5% dalen)*

Betrek ouders – leerkrachten - leerlingen!

Basisonderwijs

Overzicht studiekosten per jaar (indexatie basisjaar 2004)

Bron: www.gezinsbond.be/mijnkindduurkind

Studiedienst
01-03-2023

		<i>basisindex</i>	<i>studiekost</i>	<i>indexatie</i>	<i>studiekost</i>
			<i>in euro</i>	feb/23	<i>in euro</i>
Kleuteronderwijs	<i>(schooljaar 2005-2006)</i>	<i>103,50</i>		155,39	
		<i>(okt/2005)</i>			
	1ste jaar		238,75		358,45
	2de jaar		247,24		371,19
	3de jaar		271,19		407,15
Lager Onderwijs	<i>(schooljaar 2005-2006)</i>	<i>103,50</i>		155,39	
		<i>(okt/2005)</i>			
	1ste jaar		335,70		504,00
	2de jaar		283,88		426,20
	3de jaar		314,91		472,79
	4de jaar		312,78		469,59
	5de jaar		302,15		453,63
	6de jaar		415,79		624,25

Alles wat een kind nodig heeft om naar school te gaan dat niet voorzien wordt door de school: boekentas, turnzak, brooddoos, vervoer naar school, tijdschriftabonnements, kaftpapier, uitstappen, sportkledij en winterjas (geen maaltijden op school en geen opvang of andere naschoolse activiteiten op school)

Waarom kostenbewust in het basisonderwijs?

het telt op

zichtbaar

beoordeeld worden

uitsluiting

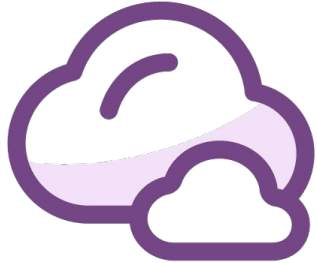
Wie betrekken (BO)?

Evalueer jaarlijks de bijdrageregeling/kostenoverzicht met het hele team:

- Is deze kost pedagogisch verantwoord?
- Is de kost noodzakelijk?
- Kan het op een gratis manier?
- Kan het aangepast worden met andere richtlijnen?
- Kunnen we ons doel op een andere manier bereiken zodat het minder kost?

slido

Aan welke verborgen kosten denk je?

① Click **Present with Slido** or install our [Chrome extension](#) to activate this poll while presenting.

Het is toch niet verplicht! ...

fruit- en koekendoosjes

brooddoos en drinkbus

turnpantoffels

doos zakdoekjes

zwemgerief

pennenzak

doosjes voor de maaltafels

turnzak

Het is toch niet verplicht! ...

schoolfeest

eetfestijn

wafelverkoop

schoolcircus

zakgeld op uitstap

trakteren voor je verjaardag

Beleidskeuzes

voor iedereen

- zelf voorzien
 - gratis
 - duurzaam
- zelf met brede oproep

voor wie het niet zelf heeft

- communicatie
- aantrekkelijk
- laagdrempelig om er gebruik van te maken

Verborgen kosten BO

- Traktatie verjaardag
- Strapdag
- Turnschoenen
- Grootouderfeest
- Schoolfeest: kledij; eten & drinken
- Pyjamadag
- Kerstcadeautje in de klas
- Moederdag/Vaderdag
- Ontbijt in de klas (bvb moederdag of Pasen)
- Wafelverkoop
- Eetfestijn
- Halloween/Carnaval
- Sponsoractie
- Laarzen om naar het bos te gaan
- Schoolfoto
- Nieuwjaarsbrief
- Cadeautje einde schooljaar
- Middagtoezichtenkaart
- Schoolmateriaal: boekentas, brooddoos, drinkfles, pennenzak, schrijfgerief,...
- Producten ivm luizen
- ...

Preventieve aanpak

Communicatie

- Bespreek kosten opvang, middagtoezicht, maaltijden, maximumfactuur (scherp en minder scherp) en verborgen kosten tijdens het **inschrijfmoment**
- Maak ouders er op attent dat ze geen pennen, mappen, rekenmachines etc moeten aankopen
- **Bespreek facturatie** (wanneer komt de rekening, hoeveel zal die zijn, wat als je niet kan betalen) met elke ouder. Herhaal deze informatie regelmatig (op info-avond, via folders..)
- Vermeld op elke factuur wie de **vertrouwenspersoon** is en dat **afbetaling** mogelijk is
- Duidelijke, transparante en volledige **bijdrageregeling** in schoolreglement, folder, website etc

Solidariteitsfonds

slido

**Aan welke zaken zou jij het
geld van het
solidariteitsfonds besteden?**

① Click **Present with Slido** or install our [Chrome extension](#) to activate this poll while presenting.

Aan wie/wat besteed je het geld?

Aan alle leerlingen:

- goedkopere sportdagen
- korting op meerdaagse reizen
- korting op schoolboeken
- de aankoop van schoolmateriaal dat iedereen gratis kan gebruiken: atlanten, schrijfmateriaal, rekenmachines, kappersuitrusting...
- goedkoper maken van duurdere richtingen op school
- huiswerkbegleiding, een studieruimte voor leerlingen die het nodig hebben

Aan leerlingen wiens ouders de factuur niet kunnen betalen:

- korting op de schoolboeken
- korting op de schoolrekening
- de kosten van activiteiten en uitstappen met de klas helpen betalen
- de kosten van meerdaagse uitstappen helpen betalen

Aan precare situaties:

- een warme maaltijd of brood en beleg voor leerlingen zonder eten
- de aankoop van een bril of hoorapparaat indien nodig
- bus- of treinabonnement
- de aankoop van basismateriaal: boekentas, schrijfgerief, ringmap...

Voorbeelden uit de praktijk

Het **kikkerfonds** van Berkenboom Sint-Niklaas wordt alleen gebruikt voor ‘hulp’, niet voor initiatieven die alle kinderen ten goede komen. In principe wordt het fonds alleen voor de **verplichte kosten** gebruikt: schoolmateriaal, turnkledij, refter, drank, verplichte activiteiten (= vereist voor eindtermen), door leerkrachten ingerichte en dus als noodzakelijk of minstens nuttig geachte activiteiten en/of uitstappen, sport op school (woensdagnamiddag)...

Voorbeelden uit de praktijk

In Immaculata in Ieper gebruikt men een deel van het fonds voor zaken die **alle leerlingen** aanbelangen: gratis dactylolessen voor alle eerstejaars, gemeenschappelijke aankopen (atlassen, rekenmachines, PO-materiaal...) en uitstappen worden goedkoper doordat de school geld bijlegt.

Toch blijft een groot deel van het budget naar **individuele leerlingen** gaan: er zijn zo'n 15-tal leerlingen die een gratis warme maaltijd door de school krijgen aangeboden, sommige leerlingen krijgen een korting van 30% op de schoolboeken en men ondersteunt leerlingen die zelfstandig zijn gaan wonen door hun treinabonnement te betalen. De school betaalt ook bijlessen, soms gegevens door leerlingen in de hogere jaren.

Voorbeelden uit de praktijk

In een basisschool in Vlaams-Brabant voorziet het **oudercomité** jaarlijks een budget voor elke klas. De leerkracht kan daarmee **extra materiaal aankopen voor in de klas**.

Het oudercomité stelt wel enkele voorwaarden:

- Het materiaal is educatief verantwoord en is bedoeld voor alle leerlingen
- Het materiaal blijft in de klas
- het bedrag kan tot 3 jaar worden opgespaard voor hogere uitgaven

Voorbeelden uit de praktijk

Een secundaire school van het GO! heeft een **interne solidariteitsmechanisme** opgesteld. De school bekijkt per graad welke **studierichting** het goedkoopst is en legt dit bedrag vast als kostprijs voor alle andere richtingen, ook de duurder. Het verschil wordt bijgesteld door de leerlinggebonden middelen (GOK-middelen). Het voordeel van dit systeem is dat leerlingen nu vrijuit kunnen kiezen voor de studierichting waar ze het meest interesse of talent voor hebben. Dure studierichtingen bleken ouders en leerlingen immers af te schrikken, zodat leerlingen in richtingen terecht kwamen die hen minder lagen. (Bron: GO! Visie schoolkosten - praktijkvoorbeeld.)

Aan wie/wat besteed je het geld? Voordelen & nadelen

Aan alle leerlingen:

Voordelen:

- Iedereen wordt gelijk behandeld
- Weinig kans op gevoelens van schaamte, stigmatisering...
- Je hoeft geen/minder moeilijke gesprekken te voeren met ouders

Nadelen:

- Geld gaat ook eigenlijk voor een deel naar leerlingen die het eigenlijk niet nodig hebben.

Aan leerlingen wiens ouders de factuur niet kunnen betalen:

Voordelen:

- Alle leerlingen krijgen de kans om volwaardig aan alle lessen te participeren.

Nadelen:

- (Moeilijke) gesprekken met ouders
- Men moet veel oog hebben voor discretie.

Aan precare situaties:

Voordelen:

- De voorwaarden om school te lopen/tot leren te komen worden vervuld.

Nadelen:

- (Moeilijke) gesprekken met ouders
- Men moet veel oog hebben voor discretie.
- Heel erg in de privésfeer

slido

Het solidariteitsfonds gebruik je enkel voor voor leerlingen die het financieel moeilijk hebben.

① Click **Present with Slido** or install our [Chrome extension](#) to activate this poll while presenting.

En dan is er nog...

Hoe gaat de school de solidariteitsfonds spijzen?

Wie zal het solidariteitsfonds beheren?

Wie beslist waar de middelen naartoe gaan?

Hoe hierover communiceren?

Tip: Lees onze brochure [‘Het Solidariteitsfonds’](#)

Bedankt voor je aandacht

Vragen, opmerkingen,
bedenkingen?

THANK
you